

O jeziku kajkavskoga pjesništva Željke Cvetković

Kuzmić, Boris

Source / Izvornik: **Kaj : časopis za književnost, umjetnost, kulturu, 2023, LVI, 15 - 24**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:478656>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

kajkavske jezične korelacije

Izvorni znanstveni rad
UDK 811.163.42'282 : 821.163.42'282-1 Cvetković (497.5 Turopolje)
Primljeno 2022-09-08
Prihvaćeno za tisak 2022-11-10

O JEZIKU KAJKAVSKOGA PJESNIŠTVA ŽELJKE CVETKOVIĆ

Boris Kuzmić, Zagreb

Sažetak

U radu se analizira jezik kajkavske pjesničke zbirke *Oblečena vu šlarinu duše* (2003) autorice Željke Cvetković (1965. g.). Analiza će pokazati u kojoj mjeri autoričin suvremeni kajkavski književni jezik uključuje dijakroniju (poznavanje jezika stare kajkavske književnosti) i sinkroniju (suvremene turopoljske govore, pogotovo malomlački govor, čija je autorica izvorna govornica).

Ključne riječi: kajkavsko pjesništvo; kajkavski književni jezik; Željka Cvetković; Mala Mlaka; Turopolje

U ovome radu analizirat će se jezik pjesničke zbirke *Oblečena vu šlarinu duše* (2003) turopoljske pjesnikinje Željke Cvetković. Jezik Željke Cvetković analizira se na fonološkoj i morfološkoj razini zato što one najbolje zrcale tipične kajkavske osobine, a one se uspoređuju s crtama drugih turopoljskih govora (Šojat 1982) i istovremeno se odmjeravaju o jezik bogate kajkavske pisane baštine (Šojat 2009).

Pjesnikinja Željka Cvetković rođena je 1965. u Zagrebu. Osnovnu školu završila je u Odri, a srednju u Zagrebu. Diplomirala je kroatistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Živi i stvara u turopoljskom mjestu Maloj Mlaki. Od 1983. objavljuje poeziju i prozu za djecu i odrasle na kajkavštini te na hrvatskom standardnom jeziku. Dosad je objavila dvije zbirke pjesama: *Oblečena vu šlarinu duše* (2003) i *Životna feniksoljublja* (2012).

U zbirci *Oblečena vu šlarinu duše* tiskano je pedesetak pjesama na malomlačkoj turopoljskoj kajkavštini. U članku se uz primjere navode brojevi koji označavaju broj stranice u objavljenoj zbirci.

Fonološke osobitosti

Refleks šva uglavnom je *e*, npr. *zezna* 9, *veternica* 12, *mrtef* 12, *vetrek* 15, *žitek* 16, *zeznati* 17, *zestala* 17, *meqleno* 18, *meqla* 20, *piesek* 32. U samo dva primjera nalazim refleks *ie*, npr. *tienki* 15, *pienji* 20, *pienju* 40. U prijedlogu *vu* 17 refleks šva > *u*. Refleks *e* u staroj kajkavskoj književnosti jest najčešći, a zajednički je i sa stanjem u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 343–344, 2009: 15).

Samoglasnik *a* kada je kratak bilježi se s *a*, npr. *v neba* 9, *moja* 9, *vaša* 9. Kada je samoglasnik *a* dug, tada se bilježi s dvoglasom *oa*, npr. *noajde* 9, *troagi* 12, *kristoal* 12, *frtoal* 12, *navloačiju* 13, *crvendoač* 13, *doavala* 17, *joa* 17, *Moale Mloake* 18, *nigdoar* 18, *škrloak* 20, *koavica* 33. U istraživanju turopoljskih govora Šojat (1982: 342) je zabilježio diftonški izgovor dugih samoglasnika koji je običniji u onih govora u kojima se refleks dugoga *jata* realizira kao dvoglas. Zanimljivo je istaknuti da je diftonški izgovor dugih samoglasnika tipičniji za zapadnu skupinu turopoljskih govora i zato mi se čini da je autoričina uporaba dvoglasa nastala pod utjecajem zapadne skupine turopoljskih govora. Zamjena samoglasnika *a* u prefiksu *raz-* relativno je česta u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 346), a razvidna u autoričinu pjesništvu, npr. *rezdišano vuoče* 9, *restaljeni* 9, *reširjen* 12, *restaljeno* 13, *restaljen* 13, *restali* 15, *resaditi* 16, *rezotpira* 16, *rezvitlane* 19. U primjeru *dej* 49 stanje je sukladno većini turopoljskih govora gdje *a* ispred *j* prelazi u *e* (Šojat 1982: 342). U staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 2009: 10) nalazimo samo oblike s *a* u spomenutim oblicima, tako da njegovu zamjenu s dvoglasom ili samoglasnikom *e* smatram turopoljskim dijalektizmom. U primjeru *ramunike* 15 došlo je do promjene *ar* > *ra*.

Refleks prednjega nosnoga samoglasnika redovito je *e*, npr. *se* 9, *leda* 12. Isti je rezultat i u turopoljskim govorima i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 345, 2009: 10–11).

Refleks stražnjega nosnog samoglasnika redovito je *u*, npr. *su* 12, *gusti* 12, *sobicu* 15, *ruka* 15, *zemlu* 16, *ju* 16, *mudra* 19, *dihajuč* 20. Isti je rezultat i u turopoljskim govorima i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 346, 2009: 12–13).

Samoglasnik *-i* gubi se u prefiksu *iz-*, npr. *spod* 12, 31, *zvira* 16. U staroj kajkavskoj književnosti ta je pojava rijetka, ali je redovita u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 351, 2009: 17–18).

Samoglasnik *i* mijenja se u diftong *ie* u primjerima *miera nimam ni spokoja* 18, *na mieru* 23. Ovu pojavu ne nalazim u staroj kajkavskoj književnosti ni u turopoljskim govorima.

Samoglasnik *o* mijenja se u *a* u primjeru *rada* 17, 44; promjenu *o* > *e* pratimo u prefiksu *pro-*, npr. *precvesti* 13, *prejti* 17, *preganja* 17, *prečital* 25; promjenu *o*

> u u primjerima *štuvatelji* 9, *se ziblemu* 9, *kuliko* 9, *tuliko* 9, *pečatimu* 9, *svietlamu* 9, *tulike* 19, *mi smu* 32, *spievamu* 32, *bumu* 38; promjenu *o* > *uo* u primjerima *vuoče* 9, *guolo* 18, *duvore* 19, *stuoput* 20, *puoldon* 33, *buol* 33, *vnuogu* 37. U jeziku stare kajkavske književnosti samoglasnik *o* pretežito je neizmijenjen¹, a navedene promjene potvrđuju se u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 342, 348, 409).

Gubljenje samoglasnika *o* na kraju riječi nalazim u primjerima *tak* 9, 12, 17, 18, *kak* 9, 12, 13, 30, *pak* 12, *nek* 15, *tam* 17, *rad* 25, *nikak* 31. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora (RHKKJ 1995: 177, 1999: 309, Šojat 1982: 351, 2009: 17).

Refleks *jata* autorica bilježi dvojako. Kada je slog kratak, refleks jest *e*, npr. *vešto* 9, *čovek* 9, *trebal* 12, *veternica* 12, *osečam* 12, *vutešitelj* 15, *pesmu* 17, *pesma* 32, *večita* 32. Rijetko se u toj situaciji nalazi diftonški refleks, npr. *štiela* 16, *lieta* 32. Kada je slog dug, refleks jest *ie*, npr. *zrielenja* 9, *svietlamu* 9, *cieleju* 9, *striela* 12, 30, *liepi* 13, *sliapi* 13, *snježnu* 15, *zviezde* 15, *svietlu* 16, *sliepem* 17, *vlieče* 18, *rieči* 19, *diete* 21, *piesek* 32. Rijetko se u toj situaciji javlja ekavski refleks, npr. *snega* 12, *odvlečen* 19. Ikavski refleks *jata* javlja se u primjerima *ni moči* 17, *nimam* 18, *ni znal* 25, *ni me briga* 26, *tira* 39. Istražujući turopoljske govore Šojat (1982: 345) je zabilježio refleks *e* u kratkom i u dugom slogu, ali za dugi slog ustvrdio je da se „na području istočno od linije Trnje–Kurilovec–Kravarsko dugo jat reflektira monoftonškom varijantom [ɛ:], premda i unutar tog područja ima govora koji poznaju diftonšku realizaciju [ie] (...) Zapadno od te linije preteže diftonški izgovor.“ (Šojat 1982: 341). Glagol *těрати* zabilježen je s ikavskim refleksom, ali nema potvrda za isti refleks u prefiksu *ně-* u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 345). U staroj kajkavskoj književnosti „rijetko je koji pisac kadšto označavao diftonški izgovor na mjestu *ę* dvoslovom *ie*, kako su to često radili Pergošić i Vramec.“ (Šojat 2009: 15). Glagol *těрати* u staroj se kajkavskoj književnosti pretežito bilježio s ikavskim refleksom (Šojat 2009: 15).

Slogotvorno *l* dalo je *u*, npr. *suze* 9, *dugo* 12, *sunca* 19, *suzi* 35. U staroj kajkavskoj književnosti i u turopoljskim govorima ista je situacija (Šojat 1982: 346, 2009: 12).

Slogotvorno *r* čuva se u primjerima *mrtef* 12, *sprhne* 12, *prsti* 13, *drvocepi* 17, *srebrne* 27. U jeziku stare kajkavske književnosti pretežito nalazimo bilježenje slogotvornoga *r* glasovnom sekvencom *er*², a u govoru mnogih turopoljskih sela takvo *e* znatno se reducira (Šojat 2009: 14).

¹ Među rijetkim unošenjem govornih crta u jezik stare kajkavske književnosti izdvaja se promjena *pro-* > *pre-* koja je relativno slabo zastupljena, dok je promjena *o* > *u* u priloga *kuliko* i *tuliko* redovita (Šojat 2009: 11–12, 16).

² Iznimku čini Vramec koji ima nekoliko primjera sa sekvencom *ar*.

Stezanje samoglasnika potvrđuje se primjerima *ke* 17, 20, *ki* 17, 29, *mega* 38, *tvega* 38, *svemi* 44, ali ima primjera u kojima ono izostaje: *moja* 9, *moje vuvo* 15. U turopoljskim govorima nalazimo potvrde za obje pojave (Šojat 1982: 350). U staroj kajkavskoj književnosti stegnuti oblici sporadične su pojave (Šojat 2009: 17).

U bilježenju početnoga glasa *h* autorica nije dosljedna: u primjeru *hiže* 18 glas *h* se čuva, a u primjerima *oče* 9, 13, *ramunike* 15, *oču* 20, *rastova* 54 početno se *h* gubi. *H* se mijenja u *š* ispred *t* u oblicima glagola *šteti* (= htjeti), npr. *štiela bi* 16, 17. U turopoljskih se govora početno *h* najčešće gubi ili mijenja u *š* ispred *t* u oblicima glagola *šteti* (Šojat 1982: 356–357). U središnjem slogu *h* se mijenja u *j* (rijetko) ili *v* (često), npr. *smiejov* 35; *ruva* 9, *kruva* 9, *gluvi* 13, *vuvo* 15, *suvo* 40. U turopoljskih se govora središnje *h* gubi ili zamjenjuje glasovima *v* ili *j* (Šojat 1982: 356). U završnom slogu *h* nije sačuvano, npr. *po vusnica* 19, *v nosnica* 29, *po plesnive stroha* 35, *v novina* 55. Samo u primjeru *orej* 55 završno se *h* mijenja u *j*. Ista je situacija i u turopoljskih govora (Šojat 1982: 356). U staroj kajkavskoj književnosti, bez razlike u položajima ili pripadnosti pojedinim suglasničkim skupinama, redovito se čuva etimološko *h* (Šojat 2009: 27).

Protetsko *v* potvrđuje se primjerima *vuzleke* 15, *vuvo* 15, *vura* 26, *vuz* 12, 15, 16. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora (Šojat 1982: 349, 2009: 16).

Završno se *-l* čuva, npr. *trebal* 12, *pazil* 20. Ista je situacija u staroj kajkavskoj književnosti i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 359, 2009: 22–23).

Depalatalizacija glasa *ʎ* češće se ne provodi, npr. *žukljina* 9, *restaljeni* 9, *posteljinu* 13, *dalje* 13, *restaljeno* 13, *restaljen* 13, *vragoljasto* 15, *vutešitelj* 15, *stekielle* 15, *turopoljsku* 16, *draguljov* 16, *Turopolju* 16, *roblje* 19, *polje* 19, *Turopolje* 19, *polju* 20, *neprecenljivo* 22, *ljudi* 32, *ljubičasta* 41, *divlju* 47; *frtoal* 12, *zemlu* 16, *reskloplene* 19, *zmoamleni* 20, *boležljivo* 20, *zgublenu* 21, *zemlicu* 21, *strpljenja* 33, *zmišlam* 41. U većini turopoljskih govora izvršena je depalatalizacija glasa *ʎ*, a u staroj kajkavskoj književnosti puno je toga ovisilo o pojedinim položajima u riječi ili sufiksima koji će omogućiti ili ne provođenje depalatalizacije (Šojat 1982: 359, 2009: 22–24).

Suglasnik *ń* realizira se u velikom broju primjera: *pečatnjak* 9, *zrielenja* 9, *spinjaju* 15, *paučinje* 15, *ognju* 16, *preganja* 17, *njegove* 19, *ondašnje* 19, *oslobođenja* 19, *pienji* 20, *škrinja* 44, *tenja* 44, *senja* 44. Autorica ovdje nije dosljedna – u istom korijenu potvrđuje se depalatalizirani oblik s *n* (*ogneni* 12, *ognena* 48), a drugi su primjeri *knige* 15, 25, *turen* 20. U jeziku starije kajkavske književnosti broj potvrda za promjene *ń > n*, *jn* vrlo je malen (Šojat 2009: 24), a u turopoljskim govorima to je redovita pojava (Šojat 1982: 360–361).

Refleks glasa *t'* u većini je kajkavskih govora dalo č. To je razvidno i u staroj

kajkavskoj književnosti i u turopoljskim govorima (Šojat 2009: 29, 1982: 361), pa tako i u autoričnim pjesmama, npr. *oče* 9, *vuoče* 9, *več* 12, *osečam* 12, *moči* 17.

Refleks glasa *d'* jest *đ*, npr. *anđelek* 12, *nakađena* 13, *nuda* 19, *oslobođenja* 19. Samo u dva primjera imamo: *preja* 32, *preju* 43. Oba refleksa potvrđena su u staroj kajkavskoj književnosti i turopoljskim govorima (Šojat 1982: 361, 2009: 31).

U suglasničkoj skupini *čl-* posljednji suglasnik je ispaio, npr. *čovек* 9. U jeziku stare kajkavske književnosti oblik *čovек* potvrđuje se samo u Pergošića (RHKKJ 1985: 309).

Suglasnička skupina *čr-* nije izmijenjena, npr. *črnu* 16, *začrnelo* 18, *črninu* 21, *črvek* 25, *črnokroalužnu* 27, *čriepe* 35. Samo u primjeru *crvendoač* 13 *čr-* se mijenja u *cr-*. Ista je situacija i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 362). U staroj kajkavskoj književnosti uglavnom se bilježi skupina *čr-*, osim u pisaca s kraja 18. i početka 19. stoljeća koji je zamjenjuju skupinom *cr-* pod utjecajem štokavske književnosti (Šojat 2009: 32).

Promjenu *gd > d* nalazim u primjerima *de* 17, 40, *maloduo* 30. Tu promjenu imaju turopoljski govori, ali nema je u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 362, 2009: 36).

Promjenu *dn > n* nalazim u primjerima *jen* 26, 43, *jeno* 30. Ta je promjena u jeziku stare kajkavske književnosti iznimno rijetka – za nju nalazimo tek nekoliko potvrda (Šojat 2009: 37). U turopoljskim govorima provodi se redovito (Šojat 1982: 364, 405).

Promjena *kt > t* zabilježena je u primjeru *teri* 17, 32, *tera* 21. U turopoljskim govorima *k* se čuva samo u obliku *nekteri*, a u staroj kajkavskoj književnosti oblik *teri* uopće nije potvrđen (Šojat 1982: 362, 2009: 36).

Promjenu *mn > vn* nalazim u primjeru *vnuogu* 37. Promjena je zabilježena u staroj kajkavskoj književnosti (v. RHKKJ 1991: 681) i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 362–363).

Promjene *pš > š* i *pt > t* nalazim u primjerima *šenica* 62 i *tice* 17, 44, *tiči* 52. Te promjene nisu zabilježene u jeziku stare kajkavske književnosti, ali ih nalazimo u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 362, 2009: 36).

Suglasničke skupine *skj* i *stj* daju isti rezultat *šč*, npr. *napušča* 13, *iščem* 17, *puščam* 29, *deščička* 43, *spuščam* 48. To je pojava zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora (Šojat 1982: 361, 2009: 34–35).

Promjenu *šlj > sl* nalazim u primjeru *sliv* 66. Ta je promjena zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora (Šojat 1982: 362, 2009: 38).

Promjenu *tm > km* nalazim u primjerima *kmica* 12, 30, *kmicu* 17, *kmicam* 41.

Tu promjenu imaju turopoljski govori, a u jeziku stare kajkavske književnosti vrlo je rijetka pojava (Šojat 1982: 362, 2009: 40).

U jednom se zabilježenom primjeru suglasnička skupina *tr-* mijenja u *dr-*: *drčiju* 32. Ista je pojava zabilježena u jeziku stare kajkavske književnosti i u turopoljskih govora (Šojat 1982: 363, RHKKJ 1985: 473).

Promjenu *tvr* > *tr* nalazim u primjerima *trdi* 36, *kamen-trdek* 36. Tu promjenu imaju turopoljski govori, a u jeziku stare kajkavske književnosti vrlo je rijetka pojava (Šojat 1982: 357, 362, 2009: 40).

Promjenu *vs* > *s* nalazim u primjerima *saku* 9, 37, *sega* 9, *sakomu* 22, *sekak* 23, *sekaj* 25, *saki* 26. To je potvrđeno u turopoljskim govorima, ali ne i u jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 357, 2009: 37). Primjer *sve* 25 svjedoči o štokavskom utjecaju.

Promjenu *vz* > *z* nalazim u primjerima *zeme* 29. Ta se promjena ne provodi u staroj kajkavskoj književnosti, ili je u njoj vrlo rijetka, a redovita je u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 357, 2009: 37).

Rotacizam nalazim u primjerima *morem* 16, *nigdoar* 18, *nigdar* 23, *nemreš* 47. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora (RHKKJ 1991: 683, Šojat 1982: 358).

Obezvučenje zvučnoga suglasnika na kraju riječi nalazim samo u primjeru *nek* (< *neg*) 15. Obezvučenje zvučnih suglasnika svojstveno je većini kajkavskih govora, tako i turopoljskih (Šojat 1982: 355), ali u staroj se kajkavskoj književnosti ne bilježi (Šojat 2009: 20).

Jednačenje po mjestu tvorbe u sandhi-položaju potvrđuje se u primjeru *ž nje* 27. To je razvidno i u staroj kajkavskoj književnosti, a i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 363, 2009: 38).

Neprovođenje sekundarne jotacije potvrđuje se primjerom *listje* 66. U staroj kajkavskoj književnosti nema nijedne potvrde za promjenu *tj* > *č*, međutim, u turopoljskim govorima rijetki su primjeri za navedenu pojavu (Šojat 1982: 359, 2009: 33).

U tekstu se potvrđuje samo nepremetnuta i nehotirana suglasnička skupina *jt* u prefigiranom obliku glagola *iti*, npr. *prejti* 17. Pojava je redovita u staroj kajkavskoj književnosti i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 359, 2009: 34).

Suglasnik *j* čuva se u suglasničkoj skupini *žj*, npr. *buožjega* 19. U staroj kajkavskoj književnosti u toj se suglasničkoj skupini *j* pretežito čuva, dok je njegovo gubljenje redovito u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 358, 2009: 35).

Druga palatalizacija se ne provodi, npr. *vidiki* 19, *oblaki* 34. To je zajednička crta i turopoljskih govora i jezika stare kajkavske književnosti.

Autorica je pretežito dosljedna kod bilježenja završnoga *v*, npr. *mrtef* 12,

popraf 18, *rukoaf* 23, *zapraf* 32, ali: *nekakov* 25. Promjenu *v > f* stari kajkavski pisci ne bilježe, ali je ona živa u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 357, 2009: 21).

Morfološke osobitosti

Imenice m. roda u L jd. imaju nastavak *-u*, npr. *v neba pečatnjaku* 9, *v rubinovom plavnu* 9, *v lampušku* 12, *v cugu* 13, *na svetom ognju* 16; u N mn. imenice m. roda imaju kratke oblike, npr. *lugi* 17, *maki* 29, *cvieti* 33; u G mn. imenica m. roda nastavak *-ov*: *draguljov* 16, *svadbenikov* 31, *ranjenikov* 33, *smiejov* 35, *časkov* 41, a u imenica sr. roda nulti nastavak, npr. *svoje kril* 37; imenice m. roda u D mn. nastavak *-om*: *k lugom* 40, *k ognom zelenem* 40; imenice m. roda u L mn. *-i*, a imenice sr. roda nastavak *-e*, npr. *pri licitari* 13, *na nebese* 27; u I mn. m. i sr. roda nastavak *-i*, npr. *z klinčeki* 20, *ze semi nofti* 22, *z kroaluži* 44, *z oreji* 55, *ze srčeki* 26, a samo u jednom primjeru nalazim *-mi*, npr. *ze semi zubmi* 22. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenih u L mn. (Šojat 2009: 44). Razlog toj pojavi leži u činjenici što je kajkavski književni jezik, u odnosu na kajkavske govore, vjerno sačuvao glas *h* u svim položajima unutar riječi. Svi su nastavci potvrđeni i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 387–393).

Imenice ž. roda u DL jd. imaju nastavak *-e*, npr. *Moje Moale Mloake* 18, *prabake Dore* 21, *po šume* 20, *v pevnice* 25, *na stienženice* 25, *po zriete vanjkušne prašine* 40; u I jd. *-um³*, npr. *biebum* 15, *suzum* 18, *pod magnolijum* 32, *z penum* 48; u G mn. nalazim nulti nastavak, npr. *žaračkie* 12, *vusnic* 27, *golubic* 27, *roan* 30, *iglic* 31, *žic* 31, a vrlo rijetko nastavak *-i*, npr. *z lasi* 15, *od moje smiejov i suzi* 35; u D mn. nalazim samo nastavak *-am*: *k ruožicam* 20, *tem norijam* 31, *tenjam* 41, *kmicam* 41; u L mn. stari nastavak *-a(h)* i analoški *-ami*, npr. *po vusnica* 19, *v nosnica* 29, *po plesnive stroha* 35, *v novina* 55, *v zenami* 19, *v grudicami* 22, *v kriesnicami* 38; u I mn. potvrđuje se pretežit nastavak *-ami*, npr. *z vilami* 17, *z rukami* 27, *z laticami* 33, *kaplicami* 39, *pod goalgami* 43 i nastavci *-a*, *-am* i *-mi*, npr. *pod noga* 39, *med plavkastem žicam* 41, *ze svojemi zežuknjenemi suzmi* 55. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenog za L mn. *-a* (Šojat 2009: 44). Svi navedeni nastavci potvrđuju se u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 395–396).

Naglašeni oblici osobne zamjenice *ja* u L glasi *mene*, npr. *vu mene* 27, 41; u

³ U primjeru z *pametjum* 24 potvrđuje se nastavak *-jum* za im. ž. roda bivših *i*-osnova.

I *mienum* 48. U jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskim govorima ista je situacija, osim u I gdje se pretežito potvrđuje oblik *menum* (Šojat 1982: 402, 2009: 66).

Osobna zamjenica *on* u I glasi *njiem* 31. Osobna zamjenica *ona* u D glasi *je*, npr. *prije nek je se* 15, *i rekla je* 17, L glasi *nje*, npr. *da mi na nje krv do groba vrije* 16. Osobna zamjenica *oni* u D glasi *njem / jem*, npr. *de njem prejti ni moći* 17, *želim jem da zroasteju* 72, a u A *nje*, npr. *nje muoram pod srcem zeznati* 29, *čez nje koj čez mefke kute* 49. U jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskim govorima ista je situacija (Šojat 1982: 403, RHKKJ 2002: 505).

Zamjenica *mi* u L ima analoški nastavak prema instrumentalu: *vu nami* 19, a u I stari oblik *nami* 22. U jeziku stare kajkavske književnosti ista je situacija, osim u L gdje se čuva stari oblik *nas* (RHKKJ 1991: 649). U turopoljskim govorima svi autoričini oblici jesu potvrđeni (Šojat 1982: 402).

Povratna zamjenica u DL glasi *sebe* 30, a u I *sobum* 41. U jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora ista je situacija.

Od neličnih oblika zamjenica izdvajam: I jd. ž. roda, npr. *z mojum senum* 48; G mn. m. i sr. roda, npr. *od moje smiejov* 35, *svoje kril* 37; I mn. m. i ž. roda, npr. *ze semi zubmi* 22, *ze semi nofti* 22, *z kroaluži te svemi oče* 44, *ze svojemi zežuknjenemi suzmi* 55. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđuju se svi nastavci, osim u G mn., a turopoljski govori potvrđuju autoričine primjere (Šojat 1982: 402–405, 2009: 59, 61).

Zamjenica *kaj* potvrđuje se istim oblikom: *kaja* 16.

Od pridjeva izdvajam: I jd. m. roda, npr. *z žutom nameštajem* 15; G mn. m. i ž. roda, npr. *detinje časkov* 41, *od borove iglic* 31, *od spucane muzikoaške žic* 31; L mn. ž. roda, npr. *po plesnive stroha* 35; I mn. m. i ž. roda, npr. *z oreji črnemi* 55, *z rukami punemi* 27, *med plavkastem žicam* 41. Svi navedeni oblici potvrđuju se u jeziku stare kajkavske književnosti, osim G mn. m. i ž. roda te L mn. ž. roda, a svi oblici potvrđeni su u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 398, 2009: 59).

Zabilježeno je nekoliko komparativa pomoću nastavaka *-eši*, *-ji* i *-eji*, npr. *po stareše knige* 25, *jasneša* 25, *močneša* 26, *deblji* 25, *smilneji* 32. Zabilježena su samo dva superlativa: *noajdrobneju* 39, *noajmileji* 47. U jeziku stare kajkavske književnosti i turopoljskih govora potvrđuju se navedeni oblici (Šojat 1982: 401, 2009: 63).

Svršeni prezent glagola *biti* ima kratke oblike, npr. *buju* 25, *da mi bu* 48. Zanimjani nesvršeni prezent istoga glagola u 3. l. jd. glasi *ni* 12, 43. U 1. l. mn. prezenta redovito se potvrđuju oblici sa završnim *-u*, npr. *se ziblemu* 9, *pečatimu* 9, *zebiramu* 27, *zbiramu* 27, *celimu* 27, *punimu* 27, *soami smu* 43. U 3. l. mn. isključivo se provodi analogija prema 2. l. mn., npr. *naovlačiju* 13, *ne želiju* 13,

zmoažeju 17, *govoriju* 17, *živiju* 17, *klijeju* 19, *vrtiju* 20, *kreščiju* 20, *misliju* 22, *ceniju* 22, *veliju* 26, *pečeju* 29, *kipiju* 32.

Zabilježen je futur prvi: *oču posejati* 20, *oče nadeliti* 44.

Pri tvorbi futura drugog autorica redovito rabi kratke oblike svršenoga prezenta pomoćnoga glagola *biti*, npr. *bu trebal* 12, *bu zabielelo* 18, *bumu videle* 26, *bum prinesla* 29.

Zabilježen je supin, npr. *dohoaja glet* 30.

Od kondicionala prvog potvrđuju se samo oblici za 1. i 2. l. jd., npr. *zagrabila bi ju* 16, *pospravila bi ju* 16, *štiela bi* 16, 17, *bi doavala* 17, *bi znal* 20.

Glagolski prilog sadašnji potvrđuje se nastavcima *-č/-či*, npr. *dihajuč* 20, *trepeč* 27, *ne znajuči* 25.

Svi glagolski oblici potvrđeni su u turopoljskim govorima i u jeziku stare kajkavske književnosti, osim nastavka *-mu* u 1. l. mn. prezenta (Šojat 1982: 408–418, 2009: 73–74, 81, 85, 87, 90).

Zaključak

Uspoređujući autoričinu pisanu građu sa stanjem u jeziku stare kajkavske književnosti (a) i u turopoljskim govorima (b) možemo očekivati četiri moguće situacije: 1. jezične osobitosti koje su zajedničke (a) i (b), 2. jezične osobitosti vezane samo uz (a), 3. jezične osobitosti vezane samo uz (b), 4. jezične osobitosti koje ne pripadaju ni (a) ni (b).

Na fonološkom i morfološkom planu u istraženoj građi najčešće se potvrđuju osobitosti pod rednim brojem 1.

Pod rednim brojem 2. nalazim samo čuvanje suglasničke skupine *žj* (*buožjega*), a pod rednim brojem 4. samo promjenu *i > ie* (*mier*).

Najzanimljivije su one potvrde pod rednim brojem 3., dakle fonološke i morfološke osobitosti tipične za turopoljske govore, a nepotvrđene u jeziku stare kajkavske književnosti, a to su: promjena *a > e* (*rezdišano*, *restaljeni*, *dej*), promjena *a > oa* (*noajde*, *troagi*, *kristoal*), promjena *o > uo* (*vuoče*, *dvuore*), gubljenje početnoga i završnoga *h* (*oče*, *v novina*, *na nebese*), promjena *gd > d* (*de*, *maloduo*), promjena *kt > t* (*teri*), promjene *pš > š* i *pt > t* (*šenica*, *tica*), promjene *vs > s*, *vz > z* (*saki*, *zela*), obezvučenje završnoga zvučnog suglasnika (*nek*), promjena *v > f* (*rukoaf*, *zapraf*); nastavci *-i / -e* u L mn. imenica m. i sr. roda (*pri licitari*, *na nebese*), nastavak *-a* u L mn. imenica ž. roda (*v nosnica*, *po vusnica*), analoški oblik *nami* u L zamjenice *mi*, nastavak *-e* u G mn. neličnih zamjenica m. i sr. roda (*moje*, *svoje*), nastavak *-e* u G mn. pridjeva m. i ž. roda te

L mn. ž. roda (*detinje časkov, borove iglic, po plesnive stroha*), nastavak -u u 1.
l. mn. prezenta (*se ziblemu, pečatimu, zbiramu*).

(Opaska: u radu je zadržan autorov pravopisni izbor – op. ur.)

Literatura

- Cvetković, Željka. 2003. *Oblečena vu šlarinu duše*. Velika Gorica: Spark.
- Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 1985. Knjiga prva, svezak 2, Cenitel – Drištavica. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF.
- Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 1991. Knjiga druga, svezak 6, Laž – Mučitelica. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za hrvatski jezik HFI.
- Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 1995. Knjiga treća, svezak 7, Mučitelstvo – Nestaja. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za hrvatski jezik HFI.
- Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. 2002. Knjiga treća, svezak 9, Okol–Pedesetoletni. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Šojat, Antun. 1982. Turopoljski govori. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 6: 317–493. Šojat, Antun.
2009. *Kratki navuk jezičnice horvatske. Jezik stare kajkavske književnosti*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

ON THE LANGUAGE OF ŽELJKA CVETKOVIĆ'S KAJKAVIAN POETRY

By Boris Kuzmić, Zagreb

SUMMARY

The language of the Kajkavian language poetry collection entitled “Oblečena vu šlarinu duše” (2003) by Željka Cvetković (1965) is analysed in the paper. The analysis will show to what extent the author’s contemporary Kajkavian literary language includes diachrony (knowledge of the old Kajkavian literature language) and to what extent there is synchrony (contemporary speeches of Turopolje, especially the one from Mala Mlaka, the settlement where of the author’s mother tongue is spoken).

Key words: Kajkavian poetry, Kajkavian literary language; Željka Cvetković; Mala Mlaka, Turopolje

(Prijevod na engleski: autor)

Željka Cvetković

IZ ZBIRKE *OBLEČENA VU ŠLARINU DUŠE*

NEBESKI PEČATNJAK

Versoljupci moji,
štuvatelji duše...
Vešto se ziblemu
v neba pečatnjaku.
Kuliko su moja,
tuliko i vaša
zrielenja ova
čez droftinku saku.

V rubinovom plavnu i ruva, i kruva. Seg a se tu noajde –
če tak čovek oče. Zezna se i štima kak da se žukljina
Pretvori vu žmavno, rezdišano vuoče. Smaksvietovna
kosa

furt oko nas vitla,
a mi, restaljeni,
pečatimu suze.
Kak bilo da bilo,
Svietlamu si duhe.
Od križa do križa
cieleju nas muze.

LJUBIČASTA GUSLA

Zmišlam se, zmišlam makov,
posejane po tičje krila...
Setim se i opčuvane detinje časkov
tere sem za sobum ostavila.

Diogeneš vu mene pobira loati
i muziku ženje, stroažu držeči.

Misel se zdiže tijam do neba
- smislu se klanja kamen žareči.

Širom odklieplem i rezklieplem srce,
zdragslano med plavkastem žicam.
Vu sakom vuglu mene je ljubičasta gusla
i ne da me tenjam, i ne da me kmicam.

KAJA GRAL II.

22. studenoga 2001.

Kak smiešek sunca se preselil
v drugu vuzvišenost kajoljubnu.
Mene se duša do kraja resporila
na tu večer žalnu i oštrozubnu.

Dvie srebrne kugle su se ž nje
odlupile v galženjoačku arabesku.
Saku sem misel trepeč otpravila
v črnokroalužnu klepsidru, v blesku.

Vu mene je Petrek zaskomukal
i zesipal krvave ruože z vusnic.
Loas je po loas z gloave spukal
z rukamu punemi golubic:

- Otec naš, teri jesi na nebese,
širom vučitelu reskrili lesu!
Dok pucaju mučeča vulja na steklu,,
čriešnje su, za svegda, precvele v mesu.

Zebiramu duše i zebiramu biča;
celimu kajkavianu toal po toal.
Znad vuglenastoga kmicinoga štafelaja
punimu smaragden kaja gral.